

Юрій Русанов

кандидат історичних наук, доцент, кафедра археології,
етнології та краєзнавчо-туристичної роботи, Чернігівський
національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка
(Чернігів, Україна), kafetnolog@gmail.com

ЮРІЙ АНАТОЛІЙОВИЧ ПІНЧУК – МІЙ УЧИТЕЛЬ

З Юрієм Анатолійовичем Пінчуком я познайомився в червні 1991 р., коли він головував на державних екзаменах на історичному факультеті Чернігівського педагогічного інституту. Пам'ятаю, що в розмовах серед студентів йому давали характеристику як дуже компетентного і вимогливого науковця.

Під час захисту дипломної роботи він поставив мені кілька питань, які стосувалися переважно історіографії дослідження. На випускному вечорі ми познайомилися вже ближче, оскільки мені як старості курсу доводилося займатися організацією вечора, зокрема й святкуванням у ресторані.

Пригадую, що мій учитель зробив акцент на тому, що ми з ним тезки, адже я також Юрій Анатолійович. У розмові він багато розповідав про своє чернігівське коріння, бо його батько народився в нашому місті. Згодом, отримавши після закінчення інституту направлення, я поїхав до Києва вступати в аспірантуру до Інституту історії НАН України. Слід зазначити, що часи тоді були нелегкими. Доживав свого віку Радянський Союз і Україна ставала на шлях незалежності. У Києві розпочалися нові події – студентські страйки, політичні заворушення тощо.

Вступивши до аспірантури у відділ української історіографії та спеціальних історичних дисциплін, яким тоді керував Ю. А. Пінчук, я почав наполегливо займатися наукою. Юрій Анатолійович, як мій науковий керівник, постійно наголошував, що буде до мене дуже вимогливий, адже вже тоді в інституті він завоював високий авторитет і був одним із кращих науковців. Ми, як перші аспіранти Інституту історії за доби незалежної України, запам'ятали різні моменти – позитивні, що давали сили йти вперед, та ще й негативні, що загартували нас і додали впевненості. Спочатку жили в читальному залі гуртожитку, бо

всі кімнати займали науковці з різних республік Радянського Союзу, які ще не виїхали до своїх вже нових країн.

Пам'ятаю, як наприкінці першого року навчання до відділу зайшов Смолій Валерій Андрійович, довго дивився у вікно, що виходило на Хрещатик. Після невеликої паузи він повернувся до нас і сказав: «Хлопці подивіться у вікно на Хрещатик, там починається бізнес, усі вже давно там, а ви прийшли займатися наукою, беручи з нас приклад, і що вас у майбутньому очікує? Мені навіть важко щось прогнозувати...». Після цього, заслухавши наші звіти, він вийшов, а його слова ще довго лунали в моїй голові.

Дійсно, часи почалися дуже важкі. Хаос, нерозбериха, постійні черги, мітинги... Але ми були незламні, адже прийшли займатися наукою, хоча кілька чоловік не витримало і після першого року залишили навчання в аспірантурі. Більшу частину часу ми проводили в архівах, на курсах по складанню іспитів і постійно спілкувалися з науковими керівниками. Юрій Анатолійович займався з нами не тільки у відділі, а ще й вдома. Тоді я й познайомився з його чудовою дружиною Тамарою Вікторівною, яка була надійною опорою та вірним другом. Займатися доводилося дуже багато.

Неможливо забути й перші знайомства з відомими істориками Анатолієм Санцевичем, Федором Шевченком, Юрієм Кондуфором. Вони давали цікаві й корисні поради під час навчання. До Чернігова їздило кілька автобусів, часто були перебої з транспортом, тому доводилося більшу частину часу проводити в гуртожитку. Так швидко минуло три роки навчання і я повернувся до Чернігова працювати на історичному факультеті, а вже через рік захистив кандидатську дисертацію.

Юрій Анатолійович Пінчук започаткував Костомаровські читання та постійно приїздив до Чернігова, де ми з ним часто зустрічалися, зокрема й за межами міста. У 1998 р. ми вперше з ним поїхали в с. Дідівці, подивитися на садибу Миколи Костомарова. Був тоді серпень, тому з адміністрації селищної ради нікого не було, окрім секретаря, яка нас зустріла та показала садибу. На запитання Юрія Анатолійовича, чому нікого немає, вона відповіла, що всі поїхали в Прилуки готуватися до Дня незалежності. Пінчук зробив зауваження та сказав, що до свята

можна готуватися і в селі, а садибу М. Костомарова, яка була в жахливому стані, потрібно привести до ладу. З того часу він постійно опікувався садибою і завдяки його зусиллям її згодом відремонтували.

З Юрієм Анатолійовичем завжди було приємно спілкуватися, особливо у неформальній обстановці. Пригадую випадки, коли він робив зауваження хлопцям, які не дуже пристойно себе поводити. Він завжди був впевнений у собі й неодноразово в складних ситуаціях ми виходили переможцями, що тут приховувати навіть у потасовках на вулиці.

Неодноразово мій наставник згадував про дитинство та юність, які він провів у Києві (на кримінальній тоді Куренівці) і доводилося відстоювати не тільки себе, а й слабших. Пам'ятаю, як він район Чернігова Подусівку, де проводили Костомаровські читання, називав Кудасовка.

На Костомаровських читаннях Ю. А. Пінчук вносив нові ідеї та теми, на які було легко спілкуватися не тільки науковцям, але й пересічним людям, які були присутні на читаннях. Він був шанованим гостем у нашому будинку. Часто ми ходили вулицями Чернігова і мій учитель згадував своє нелегке минуле. Цікаво було з ним працювати, коли він головував на державних екзаменах на нашому факультеті. Я був присутнім на його ювілеях, зокрема на останньому з нагоди 75-річчя. Завжди він хвилювався за кожного гостя і ставився до всього відповідально та скрупульозно.

Несподівана і раптова смерть забрала життя цієї чудової людини. У церкві я завжди ставлю свічку за упокоїння Юрія Анатолійовича та його дружини, бо для мене він став достойним прикладом і з упевненістю можу назвати його людиною з великої літери. Світла Вам пам'ять, шановний і дорогий мій вчителю!

Yurii Rusanov

Candidate of Historical Sciences (Ph. D. in History),
Associate Professor, Department of archeology, ethnology and tourism
studies, Taras Shevchenko Chernigiv National Pedagogical University
(Chernihiv, Ukraine), kafetnolog@gmail.com

YURIJ ANATOLIIOVYCH PINCHUK – MY TEACHER